

20. Russel J.D. Modular Instruction // A. Guide to the Design, Selection Utilization and Evaluation of modular Materials. Minneapolis, Minnesota: Burgess Publishing Company. 1974. – P. 5.

УДК 331.462

**КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ, ЯК НЕВІДСМНА ЧАСТИНА
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Петров І.В., старший викладач

Миколаївський національний аграрний університет

В статті досліджено проблему формування культури безпеки у вищих навчальних закладах на базі вивчення дисципліни «Цивільний захист». Наведена законодавча база та запропоновані рекомендації щодо методики викладання навчального матеріалу.

Аналіз надзвичайних ситуацій в Україні за останні 5 років показує, що їх кількість з кожним роком зростає. На території України зберігається високий ризик виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. В Україні зараз функціонують 22 563 потенційно небезпечних об'єкти, аварії на 955 із яких можуть призвести до виникнення надзвичайної ситуації державного або регіонального рівня. Щороку реєструється близько 180 надзвичайних ситуацій (НС) природного і техногенного характеру, внаслідок яких гине біля 200 і страждає біля 1000 людей, економіці держави завдаються великі збитки [1].

Варто зауважити, що, відповідно до статистичних даних, понад 70 % нещасних випадків і аварій на виробництві є наслідком низки організаційних причин (серед яких домінують порушення трудової і виробничої дисципліни, порушення технологічного процесу, недоліки під час навчання безпечним умовам праці тощо), і тільки 19 % – технічних, близько 10 % психофізіологічних [2].

Більшість населення (понад 58 %) необізнана з правилами поведінки в надзвичайних ситуаціях, не має навичок практичної допомоги в екстремальних умовах.

Пріоритетним завданням вищих навчальних закладів є підготовка висококваліфікованого фахівця, органічно адаптованого до взаємодії з навколишнім світом, спроможного до вирішення завдань як специфічно технологічного характеру, так і глобальних проблем, що виникають в процесі життєдіяльності людства загалом.

Варто звернути увагу на той факт, що в нашому суспільстві не сформоване розуміння активних дій для побудови безпечного середовища проживання, зокрема захисту від природних і техногенних небезпек, впливу їх наслідків на подальший розвиток нації та держави.

Однією з дисциплін, що забезпечує навчання населення правилам та практичним навичкам поведінки в умовах надзвичайних ситуацій є «Цивільний захист». Метою вивчення цієї дисципліни є формування у студентів елементів техногенно-екологічного світогляду щодо запобігання виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

Забезпечення знань студентів щодо організації цивільного захисту на об'єктах різного класу небезпеки є основою формування практичних навичок майбутніх управлінців, керівників підприємств, організацій та інших об'єктів, оскільки, незалежно від профілю спеціальності вони повинні бути підготовлені до вирішення завдань цивільного захисту у випадку виникнення надзвичайних ситуацій місцевого й об'єктового рівнів.

Таким чином, майбутній керівник повинен уміти організувати і забезпечити не тільки індивідуальну безпеку, але й безпеку колективу людей, прийняти правильні рішення щодо їх захисту від можливих наслідків аварій.

Одним із переломних моментів у нормативному та методичному забезпеченні формування культури безпеки стало введення у дію Кодексу

цивільного захисту України, який набрав чинності 1 липня 2013 року, а також Постанов КМУ «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» № 841 від 2013р., «Про єдину державну систему цивільного захисту» № 11 від 2014 р.

Проте не можна не зауважити, що наразі до певного часу спостерігалася низька мотивація до вивчення зазначеної дисципліни, що пов'язано, в першу чергу, зі зменшенням рівня освітніх пріоритетів в цій галузі. Сучасне становище в Україні, коли на сході країни ведеться антитерористична операція, питання захисту населення, забезпечення життєдіяльності територій постає найбільш гостро і необхідне.

Цивільний захист на сучасному етапі набуває все більшого соціального значення і спрямований на захист та збереження життя і здоров'я кожного громадянина нашого суспільства в умовах НС.

Такі зміни повинні стосуватися, в тому числі, й системи освіти в галузі безпеки. При цьому мають бути переглянуті як мета навчання з цивільного захисту, так і зміст навчання (понятійний апарат, закони і теорії, практичне застосування здобутих знань і умінь). Становлення нової культури безпеки, що ґрунтується на підвищенні ступеня розвитку особистості і суспільства, можливе лише в результаті перетворення свідомості всіх прошарків суспільства. Освіта при цьому повинна носити випереджувальний характер, що дозволяє суспільству перейти від пріоритету захисту в складних ситуаціях до пріоритету попередження цих ситуацій, інактивації причин загроз, створення цілісної системи безпеки життєдіяльності.

Формування структури дисципліни повинно ґрунтуватися на гармонійному поєднанні головних тем і питань та охоплювати всі важливі аспекти безпечного існування людини в сучасному світі. Вся складність дисципліни в тому, що педагогічні засоби мають бути зорієнтованими не

стільки на передачу знань, скільки на формування ставлення особистості до проблеми, а також особистісних якостей студента.

Ключовим завданням навчальної дисципліни «Цивільний захист» в сучасних умовах повинно стати опанування студентською молоддю вмінь і навичок поведінки в екстремальних умовах, знань і вмінь у сфері виявлення негативного впливу на життєдіяльність та здоров'я людини зовнішніх та внутрішніх факторів ураження, визначення рівня ризику і обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу та населення, зменшення втрат матеріальних та культурних цінностей.

Інтенсивний розвиток соціальних систем, інтеграція фахівців у різні сфери життя і діяльності суспільства вимагають зміни традиційних елементів освіти з врахуванням психофізіологічних, особистісних і професійних якостей студента. Процес навчання не повинен бути автоматичним викладанням навчального матеріалу.

Для забезпечення продуктивної праці викладача та студента необхідно використовувати різні форми, прийоми та методи навчальної діяльності. Варто використовувати інноваційну методіку навчання, яка передбачає не тільки доведення змісту предмета (тобто його мети і завдань), але і має на меті активізувати організацію навчального процесу і пізнавальну діяльність студентів. У навчальний процес необхідно вводити елементи моделювання можливих надзвичайних ситуацій, прогнозування їх наслідків, вирішення ситуаційних завдань, розроблення планів ліквідації і локалізації аварійних ситуацій, а також практичного навчання студентів способам захисту, тренування у виконанні прийомів і практичних дій в умовах можливих надзвичайних ситуацій.

Таким чином, перебудова вітчизняної вищої школи на шляху її входження до єдиного Європейського та Світового освітнього простору вимагає удосконалення й розвитку навчальної дисципліни «Цивільний

захист», набуття нею атрибутів соціально-орієнтованої навчальної дисципліни, що органічно поєднувала б теоретичні знання та практичні вміння студентів.

Такі зміни сприятимуть зміцненню, удосконаленню і розвитку Цивільного захисту України, адже, як свідчить вітчизняний і зарубіжний досвід, уміння розробляти необхідні заходи щодо попередження надзвичайних ситуацій, кваліфіковані дії щодо їх локалізації і ліквідації наслідків разом з іншими діями по захисту населення є надійною запорукою безпеки як окремих об'єктів, так і економіки держави загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 року N 2818-VI.
2. Кобилянський О. В. Проблеми підготовки спеціалістів з безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс] / О. В. Кобилянський // Електронне наукове видання матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Гуманізм та освіта». – Режим доступу :<http://conf.vstu.vinnica.ua>.
3. «Безпека життя і діяльності людини» / [Кузнецов В. О., Мухін В. В., Буров О. Ю. та ін.] // Інформаційний вісник «Вища освіта». – К. : Видавництво науково-методичного центру вищої освіти МОНУ, 2001. – № 6. – С. 6–17.
4. Щодо необхідності перегляду навчальних програм з дисципліни «Безпека життєдіяльності» / [Волненко Н. Б., Богатов О. І., Кулявець Ю. В., Литвиненко В. М.] // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2009. – № 9. – С. 54–59.
5. Питання державного регулювання викладання у ВНЗ дисципліни «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці» та «Цивільний захист» /

[Запорожець О. І., Русаловський А. В., Заплатинський В. М., Халмурадов Б. Д.] // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 11. – С.11–13.

б. Гнатовський В. Поняття і суть безпеки праці / В. Гнатовський // Безпека праці на виробництві. – 2013. – № 9 (45). – С. 29–30.

УДК 378.504.06

**ЕКОЛОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОПЕДАГОГІКА У
СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ
АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ**

Горбунова К.М., к.п.н., доцент

Курепін В.М., старший викладач

Яблуновська К.О., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

В статті звернена увага на деякі аспекти психології та психопедагогіки, що націлені на вирішення проблем суспільства. Розробка в нашій країні системи підготовки майбутніх викладачів аграрної галузі повинна бути переосмислена з позиції наукових дисциплін – екологічної психології та психопедагогіки, спрямованих на формування екологічної компетентності.

Проблеми екологічної освіти знаходяться в центрі уваги міжнародного співробітництва. Стратегічним напрямом рішення екологічних проблем вважає створення мережі освіти, що передбачає постановку екологічних питань у центр всіх навчальних програм, починаючи з дитячих дошкільних установ і закінчуючи Вузами, підготовкою вчителів та управлінського апарату.

Екологія (грец. oikos – дім, середовище і logos – слово, учення) – 1) наука, що вивчає зв'язок людини, тварин, рослин, мікроорганізмів між собою і навколишнім середовищем; 2) умови існування тварин і рослинних організмів у якому небудь регіоні і якій – небудь місцевості; соціальна екологія – наука, яка розглядає проблеми взаємовідношень людського суспільства та навколишнього середовища [1, с 252].